

Een parelhoen van de Senufo

Als geïnteresseerde in archeologie volg ik al lange tijd de tentoonstellingen in het Museum van Oudheden in Leiden waar regelmatig de opgegraven ijzeren artefacten, die van belang zijn voor onze landshistorie, te zien zijn. Toen ik jaren later in contact kwam met liefhebbers van etnografica, bleef ik nog altijd sterk geïnteresseerd in de kunstnijverheid van volkeren die dicht bij de natuur leven. Uiteraard lagen ijzeren voorwerpen daarbij in mijn interesse-sfeer.

Toen dan ook het tweede Nederlandse boek van importantie over Afrikaans ijzer (voorafgegaan door *Ijzerwerk van Centraal-Afrika* van H. Westerdijk, uitgegeven in 1975) op de markt verscheen, legde ik contact met de auteur Frank Eerhart. Ik bezocht hem in 2016. Na een geanimeerd samenzijn waarbij we onze kennis en ervaring met betrekking tot kunstuitingen in ijzer uitwisselden, vertrok ik met een gesigneerd exemplaar van zijn boek. Later, in 2019, kreeg ik zijn tweede publicatie *Postures and gestures of African iron figurines* cadeau van mijn vriend René Wijffels.

Bij bezoeken aan René maakte ik kennis met zijn uitgebreide collectie Afrikaanse objecten. Mijn speciale aandacht ging al geruime tijd uit naar een groot hoen gemaakt door de Senufo, waarvan ik al snel begreep dat die tot zijn kerncollectie behoorde. Desondanks was hij bereid dit object uiteindelijk aan mij over te dragen waarvoor ik hem uiteraard zeer dankbaar ben. Dit parelhoen (h 25,5 x b 33,8 x d 10,5 cm) heeft een voorname, alerte en eigenwijze uitstraling, zoals ik die zag bij de levende vogels die in mijn jeugd over ons erf liepen. Wij, in Brabant, kenden deze dieren als ‘poelepetaten’.

De vogel wordt door de Senufo geassocieerd met de vruchtbaarheid van de vrouw als schepper van leven. Daarnaast worden, als een kind een kwaal heeft opgelopen, de vleugels van deze vogel aan de armen van het kind gebonden voor herstel. De vogel is dus zowel symbool van vruchtbaarheid als van genezing. Tevens wordt de vogel gezien als grafbewaker van de overledenen (zie *The power of iron in Africa* p.138).

Karl Heinz Krieg voegt in zijn publicatie van 1981 nog een vierde betekenis toe. Uit eigen ervaring weet hij na een jarenlang leven met de Senufo dat bij initiatieriten aan de begeleider (*tcholie*) een parelhoen en geld (100 kauri of 25 francs) wordt overhandigd. Vreemd genoeg is dit tevens het moment waarop de geïnitieerde (*kagbarile*) gerechtigd wordt om zijn gram op hem te verhalen in zijn Niyuo-gezangen, wat soms een reeks beledigingen tot gevolg heeft.

Afrondend wil ik nog opmerken dat de typische vormgeving van het kapsel van de houten Senufo-sculpturen volgens mij geïnspireerd zou kunnen zijn op een broedende parelhoen. Hoe bepalend kan een dier voor een leefgemeenschap zijn!

sjefhorsten@gmail.com

Literatuur

Eerhart, F. (2013). *The power of iron in Africa*.

Eindhoven: Frank Eerhart Editions

Eerhart, F. (2019). *Postures and gestures of African iron figurines*. Eindhoven: Frank

Eerhart Editions

Krieg, K.H. & Lohse, W. (1981). *Kunst und Religion bei den Gbato-Senufo, Elfenbeinküste*.

Hamburg: Hamburgisches Museum für Völkerkunde.

Delange, J. & Leins, M. (1968). *Afrika, Universum der Kunst*. München: Verlag C.H. Beck.

Neyt, F. (2014). *Trésors de Côte d'Ivoire*. Brussel: Mercatorfonds.

Fischer, E. & Hombergern, L. (2014) *Afrikanische Meister Kunst der Elfenbeinküste*, Zürich: Scheidegger & Spiess.

Het favoriete
object van
Sjef Horsten

